

# ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ὁγδοὺς

Συνδρομὴ ἑτησίαι: Ἐ. Ἑλλάδι: πρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ πρ. 20.—Δι' συνδρομὰς ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἑτησίαι—Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως: Ὁδὸς Σταθίου, 6.

30 Ἰουλίου 1879

ΣΦΡΑΓΙΣ ΤΟΥ  
ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ ΚΑΙ ΒΕΝΕΤΙΚΟΥ  
ἐπὶ Ἐπαναστάσεως.



[Ἐκ τῆς Συλλογῆς Παύλου Λάμπρου].

Ἐπὶ Τουρκοκρατίας (μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 1821 ἔτους) ἡ Ἠπειρωτικὴ Ἑλλάς διηρέτο εἰς πέντε Σαντζακία, ὧν ἐν ἧτο τῆς Ναυπάκτου, περιέχον: τὸ Βενετικόν, τὰ Κράβδαρα, τὸ Ἀποκόρουον, τὸ Καρπενήσι, τὸν Δομοκόν, τὸ Πατρατζήκι, μέρος τῆς Λοκρίδος τῶν Ὀζολῶν, κτλ. (βλ. Συλλογ. Α. Ζ. Μάμουκα, Τόμ. Δ', σελ. 257, 259, 329.).

Ὅτε τῇ 4 Νοεμβρίου 1821 συνήλθον εἰς Μεσολόγιον οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν Ἀγρᾶφων, Μαλακασίου, Ἀσπροποτάμου, Σουλίου, Ἄρτης, Βάλτου, Βονίτισης, Ξηρομέρου, Βλοχού, Ζυγού, Μεσολογγίου, Ἀνατολικού, Βενετικοῦ, Κραβθάρων, Ἀποκόρου καὶ Καρπενήσιου, ἀεσάστησαν ἑνεαμελῆ Γερουσίαν (Γερουσίαν τῆς Δουτικῆς Ἑλλάδος), διὰ τὴν ἀκυβέρνησιν τοῦ μέρους τῆς Ῥούμελης, τὸ λεγόμενον Δουτικῆς Ἑλλάδος, καὶ συγχρόνως ἔκλεξαν πληρεξούσιους διὰ τὴν Ἀ' ἐπιδαύρω Ἐθνικῆν Συνέλευσιν » (Ἀδ. τῆς Α', σελ. 23 καὶ Δ', σελ. 249.).

Κατὰ τὸν ΙΒ' νόμον τῆς 30 Ἀπριλίου 1822, περὶ τοῦ Διοικητικοῦ Ὄργανισμοῦ, τὸ Κράτος διηρέθη εἰς Ἐπαρχίας, ὧν μία ἦτο, καὶ ἡ τοῦ Βενετικοῦ καὶ Ἀποκόρου. Ἀὐτὸν τὸν νόμον ἐκύρωσε τῇ 16 Ἀπριλίου 1823 ἡ ἐν Ἀστρείῳ Β' Ἐθνικὴ Συνέλευσις, ἐν ἧ παρήσαν καὶ οἱ τῆς Ἐπαρχίας ταύτης ἀντιπρόσωποι (Ἀδ. τῆς Γ', σελ. 60 καὶ ἐπόμεν.).

Εἰς τὴν ἐν Ἐπιδαύρῳ τὸ Β', κατὰ τὸ 1826 συγκροτηθεῖσαν, Ἐθνικῆν Συνέλευσιν ἡ ἠνωμένη Ἐπαρχία Ἀποκόρου καὶ Βενετικοῦ ἀπέστειλε τέσσαρας, ἀντὶ δύο, πληρεξούσιους, ἐξαίτησαμένη συνάμα καὶ τὴν τῆς Ἐπαρχίας διαίρεσιν, εἰς δύο χωριστάς—τὴν Ἀποκόρου καὶ τὴν Βενετικόν. Ἀλλ' ἡ Συνέλευσις, ἐν ταῖς συνεδριάσεσιν Α' καὶ Β' (6 καὶ 7 Ἀπριλίου 1826), παρέδωκε τὸ ὑπόμνημα ὡς καὶ πρότερον, ἀντιπροσώπους τῆς Ἐπαρχίας. Τὸ δὲ περὶ τῆς διαίρεσεως ζήτημα «ἐμείνεν εἰς ἀεὶ ψῆφιν.» (Ἀδ. τῆς Δ', σελ. 41 καὶ 55' καὶ Ε, σελ. 27.).

Ἐχομεν λοιπὸν Ἐπαρχίαν Βενετικὴν καὶ Ἀποκόρου.

ποκοῦρου μέχρι τοῦ Ἀπριλίου μηνὸς τοῦ 1829 ἔτους, ὅτε διὰ συνθήκης (11 Ἀπριλίου) παρεδόθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τὸ φρούριον τῆς Ναυπάκτου ὀλίγον δὲ μετὰ ταῦτα (τῇ 2 Μαΐου 1829) καὶ τὰ τοῦ Μεσολογγίου καὶ τοῦ Ἀνατολικού.

Κατὰ δὲ τὸν Αὐγουστον μῆνα τοῦ ἰδίου ἔτους, παρίστανται εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Ἐθνικῆν Συνέλευσιν ἀντιπρόσωποι τῆς Ἐπαρχίας Βενετικοῦ καὶ Ναυπάκτου (Ἀδ. τῆς ΙΑ' σελ. 36) καὶ χωριστά, οἱ τῆς Ἐπαρχίας Ἀποκόρου (Ἀδ. σελ. 101-102).

Ἐκ τῶν ἑως ὅδε ἱστορικῶς ἐκτεθέντων ἐξάγεται, ὅτι: ἡ ἐποχὴ τῆς σφραγίδος, ἧς ὁ τύπος ἀνωθι παρετέθη, εἶναι ἡ κατὰ τὸν μῆνα Ἀπρίλιον τοῦ 1829 ἔτους, ὅτε δηλονότι ἡ Ναυπάκτος ἀπέτελεσε μέρος τῆς Ἑλευθέρας Ἑλλάδος.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 20 Ἰουλίου 1879.

A. Z. M.

## ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ'

Δ'

Φίλιπταε

Ἐσχάτως, ὅτε σὲ περιήγαγον εἰς τὸν ζωολογικὸν κήπον, ὅπου συναντῶνται ζῶα μικρὰ μετὰ μεγάλων, πάντα τὰ ἄδοντα, βοῶντα, κεκραγόντα καὶ λέγοντα, μίαν ἴσως ἔλλειψιν αὐτοῦ παρατήρησας, ὅτι οὐδὲν σοὶ εἶπον περὶ τῶν ἀφῶνων ἰχθύων καὶ ἐν γένει περὶ τῶν ἐνούδρων. Τούτου δὲ λόγος ἐστὶν ὅτι ταῦτα ἀλλαγῶ ἔχουσι τὴν ἐπίσημον διαίτην των. Ἴσως νομίσῃς ἐντὸς τῆς Σπραιῆς; Παντάσασιν ἄλλ' ὅπου ἡ ἀριστοκρατία καὶ τὸ μέγα ἐμπόριον, ὑπὸ τὰς Φιλύρας. Ἐκεῖ εἰσῆλθον εἰς οἰκίαν ἰδιωτικὴν, ἀνέβην συνήθη κλιμακα μαρμαρίνην, ἧτις οὐδόλως προανήγγελλεν ὅτι ἐμελλον γὰ ἰδῶ. Ἀλλ' ἡ κλιμαξὴ μὲ ἐφέρειν εἰς εὐρὺν διάδρομον, ἀνωθεν φωτιζόμενον, ὅπου ἐκατέρωθεν, ὀπίσω παχέων ὑέλων, διατιπῶνται οἱ φοβερῶτατοι ὄφεις, ὕδραι, δράκοντες, συσφιγκτῆρες ἢ κροταλίται, συνήθως ὁμιως κοιμώμενοι, διότι δὲν ἔχουσι τί καλῆτερον τὰ κάμωσιν, ἢ ἐνίοτε νωθῶς σύροντες τὰς ὀγκώδεις τῶν ἔλικας, ἵνα συλλάβωσι τὸν ἐπιπομένο μὺν ἢ τὸ ἐξἄλλον ἐκ φόβου στρουθίον, ὃ ὀφύλαξ εἰσάγει εἰς τὸν θανατηφόρον κλωδόν, καὶ παραδίδει ὡς πρόγευμα εἰς τὴν ἀδρανῆ ὄρεξίν των.

Ἐκεῖθεν δὲ κατέβημεν εἰς μεγίστην στρουγγύλην αἰθουσαν, κατοικουμένην ὑπὸ μετοίκων τῶν ἄλλων ζωϊκῶν βασιλείων, ὑπὸ σπανίων πτηνῶν καὶ ἀεικινήτων πιθήλων. Ἐδῶ δὲ συνέδεσα 1. Ἰδε σελ. 149.

γνωριμίαν καὶ μετὰ τοῦ περικλεοῦς Γορίλλα, περὶ οὗ πέρυσιν ἀντήχει πᾶσα ἡ Εὐρωπαϊκὴ δημοσιογραφία, τὰς ὁδοιπορίας του εἰς τὰς πρωτεύουσας τῆς Εὐρώπης ἐπισημότερον ἀναγγέλλουσα ἢ τὰς τῶν ἡγεμονοποιιδῶν. Καὶ ὥρατος μὲν δὲν ἦτον ὅλον τὸ ἐναντίον μάλιστα. Ἀλλ' ἡ ζωικότης καὶ ἡ χάρις τῶν κινήματων του ἦσαν ἐπαγωγόταται ὅταν ἐπαίξῃ μετὰ μεγάλου κινῶς, τοῦ ἐπιστηθίου του φίλου, ἢ μετὰ μικροῦ παιδίου, πρὸς ὃ εἶχεν οἰκειωθῆ, ἢ ὅταν ἐβρίπτετο εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ φύλακός του καὶ τὸν κατεφιλεῖ ἐπὶ τῶν δύο παρειῶν. Ἀπέθανε δ' ἐκ τῆς ἐπηρείας τοῦ κλίματος, νήπιον ἔτι, πρὸς πολλὴν θλίψιν τῶν θαυμαστῶν του καὶ τῶν φυσιοδιφῶν, οἵτινες πρῶτον τοῦτον εἶδον καὶ ἐσπούδασαν ἐν Εὐρώπῃ ζῶντα ἀνθρωποποίητα, πρὸς σωτηρίαν ὅμως ἴσως τοῦ φύλακός του, εἰς ὃν ὀλέθριαι ἠδύνατο ν' ἀποβῶσιν αἱ περιπτώξεις ἐκεῖναι, ἂν τὸ νευρῶδες βρέφους ἤξανε εἰς τὰς διαστάσεις καὶ τὴν ὑπερβάλλειον ῥώμην τοῦ ἀρτίου Γορίλλου.

Δευτέρα καταβάθρα μᾶς ἔφερον εἰς ὑπόγειον λίμνην, ὑπὲρ ἣν εἰς οὐ μικρὸν ὕψος κρέμανται μέλανες βράχοι, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἀσφύτως ἐπέτων καὶ δυσσοιῶν ἐκρωζον νυκτόβια ὄρνεα· εἰς δὲ τὸν πυθμένα ἐν ἀμυδρῷ φωτὶ ἐκινούντο χελῶναι, φῶκαί καὶ κροκόδειλοι.

Ἀπὸ τῆς λίμνης δὲ ταύτης σύριγξ σκοτεινὴ εἰσδύει βαθέως, ἐλισσομένη ὑπὸ τοὺς βράχους. Εἰς δὲ τὰ πλευρὰ αὐτῆς ἀνοίγονται μεγάλαι φωτειναὶ ὄπαί, ὡς μαγικαὶ τινες διόψεις εἰς τὰ θαύματα τοῦ βασιλείου τοῦ Ποσειδῶνος. Ἐκεῖ ἰχθύς, ἀπὸ τῶν μικροσκοπικῶν μέχρι τῶν ὑπεροργισίων, ἐκεῖ μαλάκια παντοῖα καὶ ὄστρακώδεσμα, ὃ μικρὸς κομψὸς θαλάσσιος ἵππος καὶ ὃ κάθοπλος ληστής τῶν θαλασσῶν ἀστακός, ἐλευθέρως ἀναστρέφονται εἰς ὕδωρ ἢ γλυκὺ ἢ θαλάσσιον, συμφώνως ἕκαστον πρὸς τὴν φύσιν καὶ πρὸς τὰς ἐξείς του, ἃς ὃ ἐκθαμβὸς ὀφθαλμὸς δύναται ἀκωλύτως νὰ παρακολουθῆ καὶ σπουδάζῃ εἰς τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας των. Πρὸ πάντων δὲ ὃ πυθμὴν παρέχει ἐξάισιον θέαμα μαγικοῦ κήπου τῆς Ἀμφιτρίτης, ὅλου καταφύτου ὑπὸ λαμπρῶν καὶ ποικιλοχρῶν ἀνθέων, ἅτινα ἂν δὲν εὐωδιάζωσιν (ἐκτός ἴσως μόνον διὰ τοὺς ἰχθύς), ἔχουσιν ὅμως ἄλλο, πολὺ ἀνώτερον πλεονέκτημα, ὅτι. . . ζῶσι. Πολλάκις ἐν ᾧ θαυμάζεις τὰ ἐνυδρα ἐκεῖνα πυκνόφυλλα ῥόδα, ἢ τὰς ἀνεμώνας, βλέπεις ὅτι τὸ ἀνθος συστέλλεται σπασμωδικῶς, διότι ὄστρακώδερόν τι ἢ ἄλλος κινδυνώδης ἔχθρὸς παρέρχεται οὐ μακρὰν, ἢ τὸ βλέπεις νὰ στρέφηται καὶ ἐκτείνῃ τὰ πέταλά του πρὸς τινὰ διεύθυνσιν, ὅπου διαπλέει κἀνὲν ἔντομον καλὸν εἰς βρῶσιν. Τοσοῦτο δὲ μὲ κατεθουσίασεν ἢ πρώτη μου αὐτῇ ἐπίσκεψις εἰς κόσμον τῶς ἀγνωστον εἰς ἐμέ, καὶ ἡ ἐλπὶς τοῦ νὰ ἐξιχνιάσω τὸ μυστήριον τῆς ὑπάρξεως τῶν θαυμασιῶν ἐκείνων ὄντων, τῶν ἀποτελούντων τὸν κρίκον συν-

δέσμου μεταξὺ τῶν ζῶων καὶ τῶν φυτῶν, ἃ δ' ἐνίοτε ἡ φαντασία μου μοὶ παρίστα ὡς νύμφας ἐναλίους, ὡς ἀδελφὰς τοῦ Πρωτέως εἰς ἀνθη μεταμορφωθείσας, ὥστε θὰ ἔμενον ἐπὶ ὥρας καθλωμένοις ἐμπρὸς αὐτῶν, ἂν ὃ ὀδηγός μου δὲν μὲ εἰδοποιεῖ ὅτι ἔκλειε τὸ κατάστημα καὶ ἔπρεπε νὰ ἐξέλθωμεν, ἂν δὲν ἠθέλωμεν νὰ διανυκτερεύσωμεν μετὰ τῶν κροκοδείλων καὶ τοῦ Γορίλλου.

Ἄλλ' ἀφ' οὗ σ' ἔφερον πάλιν ὑπὸ τὰς φιλύρας, ἂν δὲν ἀπηύδηςας. . . ἀναγινώσκων, παρακολούθησόν με, ἂν θέλῃς καὶ περαιτέρω, εἰς τὴν μεγάλην πλατεῖαν, εἰς ἣν εἶχον ὑποσχεθῆ νὰ σ' ἐπαναφέρω. Καὶ πρῶτον ἰδοὺ ἀπέναντι ἡμῶν ἢ ἀποτρόπαιος οἰκία ἐν ἣ ἢ πρὸ ἐνός ἔτους ἐκακουργήθη τοῦ Νόβιλιγγ ἢ βασιλοκτόνος ἀπόπειρα. Μετ' αὐτὴν δὲ φθάνομεν πρὸ τῆς ἀφελούς αὐτοκρατορικῆς κατοικίας ἧς ἐντός, διὰ τοῦ προσγαίου παραθύρου φαίνεται πολλάκις ὁ Αὐτοκράτωρ εἰς τὸ γραφεῖόν του ἐργαζόμενος. Εἰς μικρὸν δῶμα ὃ εἶδον ποτὲ εἰς τι τῶν ἐνταῦθα θεάτρων, ἀνεπετάσθη ἢ αὐλαία ἐπὶ σκηνογραφίας παριστώσης ταύτην τῆς ὁδοῦ τὴν γωνίαν καὶ τὸ ὑπὸ τῶν λύχνων τοῦ δωματίου φωτιζόμενον παράθυρον, ἐπ' αὐτοῦ δὲ διαγραφομένην τοῦ Αὐτοκράτορος τὴν σιάν. Ποτὲ δὲν ἤκουσα ἐν θεάτρῳ βραγδαϊότερας καὶ μᾶλλον ἐνθουσιῶδεις χειροκροτήσεις, διότι νομίζω ὅτι πολλοὶ δὲν ὑπάρχουσιν ἡγεμόνες ὡς τὸν Αὐτοκράτορα Γουλιέλμον ὑπὸ τῶν λαῶν αὐτῶν λατρευόμενοι.

Ἐμπρὸς τῆς βασιλικῆς οἰκίας, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ, ἀπανθῶμεν τὸν ἐφιππον, ἐφ' ὕψηλοῦ καταγλύφου βάθρου ἰδρυμένον χαλκοῦν ἀνδριάντα Φρειδερίκου τοῦ Β', ἀριστοῦργημα γλυπτικῆς, καὶ ἀπέναντι τὸ εὐρύχωρον οἰκοδόμημα τοῦ Πανεπιστημίου, καὶ τὸ τῆς Ἀκαδημίας, οὐχὶ μὲν λίαν πολυτελές, ἀλλὰ περιέχον ἀκαδημαϊκούς. Εἰς δὲ τὸ πρῶτον συρρέουσι καθ' ἑκάστην χιλιάδες φοιτητῶν ὑπ' αὐτάς τὰς ὄψεις τοῦ Αὐτοκράτορος, χωρὶς ποτέ, οὐχὶ τῆς ἡσυχίας συντάραξις, ἀλλ' οὐδ' ὃ ἐλάχιστος θόρυβος ν' ἀκουσθῆ μετὰ αὐτῶν. Ὁφείλεται δὲ τοῦτο, ὡς μοὶ ἐξήγησαν, εἰς τὸ ὅτι οἱ νέοι οὗτοι, οἵτινες ἐμβριθῶς σπουδάζουσιν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀνδρείως μάχονται ἐν πολέμῳ, σέβονται τὴν θέσιν ἐν ἣ συνέρχονται, καὶ πρὸ πάντων σέβονται ἑαυτούς, ἐμφοροῦνται δὲ καὶ τῆς ἰδέας ὅτι ἦλθον εἰς τὸ Πανεπιστημεῖον οὐχὶ ἵνα διδάξωσι τοὺς ἄλλους, καὶ τὴν κυβέρνησιν, πῶς πρέπει νὰ πολιτεύωνται, ἀλλὰ πρὸς ἀπόκλισιν πείρας καὶ γνώσεων ἵνα αὐτοὶ ἐν καιρῷ καλῶς πολιτεύωνται.

Διαβάντες δὲ πρὸ τοῦ μελοδραματικοῦ θεάτρου, καὶ μετὰ τὸ ὄπλοστασίον καὶ τῆς οἰκίας τοῦ Διαδόχου, ἧτις ἐστὶν ἐπιφανεστέρα τῆς Αὐτοκρατορικῆς, ὑπερβῶμεν αἰθίς τὴν γέφυραν, τὴν πολυτελεστέραν τῶν ἐν Βερολίνῳ καὶ δι' ὠραίων κοσμομένην γλυπτικῶν συμπλεγμάτων,

καὶ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν εὐρύχωρον πλατεῖαν ἣν εἶχομεν ἤδη ἐν παρόδῳ ἰδεῖ.

Αὕτη καλεῖται «Κήπος τέρψεως», καὶ ἡ ἐπωνυμία ἐν ἔχει ἐλάττωμα, ὃ ἴσως σοὶ φανῆ καίριον, ὅτι κήπος ἐνταῦθα παντάπασιν δὲν ὑπάρχει. Κεῖται δ' ἐπὶ τῆς νήσου τῆς Σπραίνης, ἥτις ἦν ἡ πρώτη τοῦ Βερολίνου κοιτίς, καὶ δεξιῶς μὲν ἡμῶν, τῶν ἐκ τῶν Φιλυρῶν ἐρχομένων, ἐγείρεται τὸ μέγα καὶ ἀρχαῖον ἀνάκτορον, ἐν τῷ μέσῳ δ' ἐστήθη χαλκοῦν πρὸ δύο ἐτῶν ἐξαισίον ἐφιππον ἀγαλμα Φρειδερίκου Γουλιέλμου τοῦ Γ', καὶ ἀριστερῶς ἡμῖν ἴδρυται ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ φιλομούσου Βασιλέως τὸ Μουσεῖον, εἰς ὃ ἐπὶ στιγμῆν πρέπει νὰ ἐνδιατρίψωμεν, διότι θὰ ἦτον ἄξιον νὰ διαπρέπη ἐν μέσαις ταῖς Ἀθήναις ἐπὶ τῶν χρύτων τοῦ Περικλέους, καὶ κοσμεῖται ἐσωτερικῶς διὰ περιφρήμων τοιχογραφιῶν τοῦ ἐνδόξου Κάουλτςχ.

Εἰς τὸ ἀχανές τοῦτο τῶν Μουσῶν καταχώριον περιέχονται ἀγάλματα, ἀνάγλυφα, προτομαὶ καὶ ἐπιγραφαὶ τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης καὶ ἄλλα τῆς Ῥωμαϊκῆς, πολυπληθέστερα δὲ γέφυρα ἐκμαγεῖα, καθ' ὕλην καὶ χρονολογίαν ἐκτεθειμένα, τῶν ἀρίστων ἔργων ὅσα εὕρισκονται ἐν Μουσεῖοις τῆς Εὐρώπης, ἡ καὶ ἐκτὸς Μουσεῖων, ὡς πολλὰ παρ' ἡμῖν. Πλὴν δὲ τούτων ἔργα τέχνης Αἰγυπτιακῆς, διατεθειμένα ἐντὸς περιέργου μιμήματος ναοῦ Αἰγυπτιακοῦ, καὶ ἀρχαιοτάτης Ἀσσυριακαὶ καὶ τῶν ἄλλων Ἀσιατῶν λαῶν, καὶ τῆς Εὐρώπης μεσαιωνικαί· πρὸ πάντων δὲ πολυτιμοτάτη συλλογὴ ἀρχαίων ἀγγείων καὶ ἄλλων κεραμουργημάτων, οἷον ἀγαλμάτων τῆς Τανάγρας (ὧν τὰ ἀρίστα ἀκούω ὅτι εὕρισκονται παρὰ ξένοις καὶ οὐχὶ παρ' ἡμῖν), καὶ δακτυλιολίθων καὶ νομισμάτων. Τούτων συμπληρωματικὴν συλλογὴν ἡγόρασεν ἐσχάτως τὸ Μουσεῖον ἡμίσεως ἑκατομμυρίου φράγκων παρὰ τοῦ ἀπτο ἀποδιδόντος Πρόξες, τοῦ ποτὲ πρέσβεως τῆς Αὐστρίας ἐν Ἑλλάδι, ὅπου καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ νομισματικοῦ τούτου θησαυροῦ συνεκόμισε.

Ἄλλαχού τὸ Μουσεῖον περιέχει ἔργα τέχνης καὶ βιομηχανίας, ἐνδύματα, ὅπλα καὶ σκευὴ τῶν ἀπωτάτων καὶ ἀγνωστοτάτων λαῶν, Ἰνδῶν, Σινῶν καὶ Ἰαπωνῶν, καὶ τῶν μᾶλλον ἀπροσίτων ἀγρίων τῆς Ἀφρικῆς ἢ τῆς Πολυνησίας. Ἄλλα δὲ πτέρυξ ἐστὶ καθιερωμένη εἰς τὰ ἀριστουργήματα τῶν ἐπισημοτέρων ἀποθνήσκοντων ζωγράφων πᾶσων τῶν χωρῶν· διὰ δὲ τοὺς ζῶντας καλλιτέχνας τῆς Γερμανίας ἐπ' ἐσχάτων παρ' αὐτὸ τὸ Μουσεῖον ἐν χλοερῷ περιδόλῳ περιλαμβάνομένη ὑπὸ διπλοῦ περιτύλου, οὗ ἡ μία πλευρὰ παρατείνει τὴν Σπραῖνην, ἐκτίσθη ἕτερον ἐξαισίον οἰκοδόμημα, ὡς μέγιστος κορινθιακὸς ναός, ἐφ' ὕψιστης ἐπικαθήμενος βάσεως.

Ἄλλ' ἀρκούσι τὰ περὶ τοῦ Μουσεῖου. Νὰ σοὶ περιγράψω αὐτοῦ τὰ μυρία περιεχόμενα οὔτε τὸν καιρὸν οὔτε τὰς εἰδικὰς γνώσεις ἔχω. Ὑπάρχει

ἐκδεδωμένος εἰς ὀγκώδη τόμον αὐτοῦ ὁ κατάλογος. Ἄν τὸν θέλῃς, γράψον νὰ σοὶ τὸν στείλω.

Καὶ ὅμως, ἓνα ἐστὶ σταθμὸν, πρὶν ἢ μακρυνθῶμεν. Τὸ βάθος τῆς πλατείας κατέχει ἡ ἐκκλησία ἐν ἣ ἐκκλησιάζεται ἡ αὐτοκρατορικὴ οἰκογένεια. Ἐστὶ δὲ βυθίου τόσον ἀσῆμου καὶ ἀπειροκάλου, ὥστε φαίνεται ὡς κηλὶς παρὰ τὰ ἄλλα κομψὰ καὶ μεγαλοπρεπῆ τῆς πλατείας οἰκοδομήματα· διὰ τοῦτο πρόκειται νὰ καταδαφισθῇ, καὶ ν' ἀνεγερθῇ πολυτελέστατος ναὸς ἀντ' αὐτῆς, ὅταν εὐρεθῶσιν οἱ ἀπαιτούμενοι πόροι. Ἐν τούτοις δ' εἶχεν ἀρχίσει ἀνεγειρόμενον παράρτημά τι αὐτοῦ, μέλλον νὰ χρησιμεύσῃ εἰς ἐναπόθεσιν τῶν λειψάνων τῶν ἀποθνησκόντων Αὐτοκρατόρων, καὶ εἶχον συμπληρωθῇ αὐτοῦ οἱ τέσσαρες τοῖχοι. Τοὺς τοίχους τούτους ἔλαβε προσωρινῶς ἡ διεύθυνσις τῶν ἀρχαιοτήτων, ἵνα, διασκευάσασα αὐτούς, ἐναποθέσῃ ἐκεῖ τὰ ἐκμαγεῖα τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀνευρισκομένων. Ἐννοεῖς ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν ἐνταῦθα νὰ μὴ εἰσέλθω. Ἐπειδὴ ὅμως ἐκ περάτων τῆς Γερμανίας συρρέουσιν οἱ περιηγηταὶ τῶν ἁγίων τούτων λειψάνων τῆς ἀρχαιότητος, εἰ καὶ εἰσὶ ταῦτα ἁπλᾶ ἐκμαγεῖα, καὶ ἐπομένως δὲν μοὶ ἐπιτρέπεται ν' ἀμφιβάλλω ὅτι πᾶς λόγιος Ἕλλην, ἄρα καὶ σύ, ἐπεσκέφθης πρὸ πολλοῦ τὰ πρωτότυπα εἰς τὸν τόπον τῆς ἀνασκαφῆς, διὰ τοῦτο πάντῃ περιττὸν νομίζω νὰ σ' εἰπῶ τι περισσότερον περὶ τῶν περιδόξων τούτων ἔργων τοῦ Ἀλκαμέου, τοῦ Παιωνίου καὶ τοῦ Πραξιτέλους, ἃ εἶχον τὴν τύχην ν' ἀκούσω ἐξηγούμενα ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Κ. Κουρτίου.

Πρὶν ἀναχωρήσω ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἶχον ἀκούσει διαταγμούς ἂν ἡ σύμβασις δι' ἧς ἐπετρέποντο αἱ ἀνασκαφαὶ εἰς τὴν Γερμανίαν ἐβλαψεν ἢ ὠφέλησε. Τότε, ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα μοὶ ἦτο ξένον, εἶχε διαφύγει τὴν προσοχὴν μου. Τώρα ὅμως, μεθ' ὅσα ἐνταῦθα εἶδον καὶ ἤκουσα, δὲν δύναμαι νὰ πιστεύσω ὅτι τοιοῦτοι διαταγμοὶ ὑπῆξαν. Ἡ Γερμανία προχέει Πακτωλὸν χρημάτων διὰ ν' ἀνασκάψῃ τὴν Ὀλυμπίαν, καὶ πλοῦτισῇ τὰ Μουσεῖα ἡμῶν δι' ἀριστουργημάτων ἀνεκτιμήτων, καὶ οἷα, ἂν πρέπη νὰ πιστεύσω τὸν Κ. Κούρτιον, οὐδὲν μουσεῖον κέκτηται, καὶ ἡμεῖς νὰ μεμφυμαιῶμεν! Ἄλλὰ διατί ν' ἀνασκάψῃ τὴν Ὀλυμπίαν καὶ νὰ μᾶς πλοῦτισῇ δι' ἔργων τοῦ Ἀλκαμέου καὶ τοῦ Πραξιτέλους ἡ Γερμανία, καὶ οὐχὶ ἡμεῖς αὐτοί; Καὶ τίς μᾶς ἐμπόδισεν ἐπὶ πενήκοντα ἔτη ἡμεῖς νὰ τὴν ἀνασκάψωμεν; ἢ ἂν ἔχωμεν τοὺς πόρους, τί μᾶς κωλύει ν' ἀνασκάψωμεν τόσα ἄλλα μέρη, ὀλίγου δεῖν πᾶσαν γωνίαν τῆς Ἑλλάδος, ὅπου οὐχὶ ὀλιγωτέρους δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν ἀρχαιολογικοὺς θησαυρούς; Ἐλπίζω δὲ νὰ μὴ μοὶ ἀποδώσῃς ἑλλειψὶν πατριωτισμοῦ ἂν σοὶ ἐκφράσω τὴν πεποιθισίν μου ὅτι αἱ ἀνασκαφαί, καὶ ἕνεκα τῶν γνώσεων καὶ τῆς ἐμπειρίας τῶν αὐτῆς ἐπι-



τετραμμένων, και ἕνεκα τῆς ἀφθονίας τῶν χορηγιῶν, μετὰ τσαύτης ἐκτελοῦνται μεθόδου και ἀκριβείας, ὥστε και ἡμεῖς αὐτοὶ πολλὰ ἐξ αὐτῶν δυνάμεθα νὰ παραδειγματισθῶμεν. Μᾶς κατέδειξε δὲ τέλος ὁ καθηγητὴς ὅτι διὰ τῆς εὐλαβείας μεθ' ἧς συνελέγησαν και τὰ ἀφανέστερα τεμάχια, και διὰ τῆς τέχνης και ἀγγιχίας μεθ' ἧς συνηρμολογήθησαν, πολλὰ τῶν ἀγαλμάτων ἀξιολόγως συνεπληρώθησαν και πλησιάζουσι νὰ καταρτισθῶσι σχεδὸν ἄρτια τὰ δύο τῶν ἀετωμάτων συμπλέγματα, τὰ μόνον, μᾶς εἶπεν, ἀ διετηρήθησαν ἐκ τῆς ἀρχαιότητος. Ταῦτα ἔπραξαν οἱ Γερμανοὶ οἵτινες ἔχουσι τὰ ἐκμαγεῖα. Ἐλπίζω ὅτι ἀνώτερα ἀποτελέσματα ἐπετύχουμεν και θὰ ἐπιτύχουμεν ἡμεῖς, οἵτινες ἔχομεν τὰ πρωτότυπα.

Ἐν Βερολίῳ, τῇ 28 Ἰουνίου 1879. Ε.

## ΙΣΤΟΡΙΑ ΖΕΥΓΟΥΣ ΠΗΛΟΒΑΤΙΔΩΝ

[Ἐκ τοῦ ῥωσικοῦ]

### Α' Πρόσκλησις εἰς χορὸν.

Ὁ Ἰωάννης Μύλλερ «υποδηματοποιὸς ἐκ Παρισίων» κατὰ τὴν ἐπὶ τῆς θύρας του ἐπιγραφὴν, πράγματι δὲ ἐκ τῶν περιχώρων τῆς Ῥήγας καταγόμενος, ἠγέρθη ἡμέραν τινα ἴλιαν πρωτῶ, ἐτάυσε τὰς χεῖρας, ἠνώθησε τὸν ἐπὶ τῆς βίνος του πεσόντα βαμβακερὸν σαοῦφόν του και ἐπληξεν ἐλαφρῶς εἰς τὴν πλευρὰν τὴν σύζυγόν του—«Σήκω, Μαρία Κάρλοβνα! Δός μου τὰ ξυράφια, τὸ μαῦρο πανταλόνι και ἕν ἄσπρο ποκάμισο. Πρέπει νὰ πάγω τοῦ αὐλικοῦ συμβούλου Θεοδωρέγκου ἕνα ζευγάρι καλόσια ὅπου τοῦ ὑποσχέθηκα διὰ τὴν παρασκευὴν (ἡ παρασκευὴ δὲ αὕτη εἶχε παρέλθει πρὸ δύο ἐβδομάδων). Ἐγὼ θὰ ξυρισθῶ, και σὺ πρόσταξε τὸν Βάνικα νὰ γυαλίση τὰ καλόσια νὰ τὰ κάμη καθρέφτη. Ἦκουσες; προσέθηκεν ἐναβρονόμενος ὁ υποδηματοποιός. «Ἄς τὰ καμαρώσῃ και ἄς ἰδῇ πῶς δὲν εἶνε ῥωσικὴ δουλειά, ἀλλὰ σαφὴ γερμανικὴ, χωρὶς ψεγάδι.»

Δὲν εἶχεν εἰσέτι παύσει μονολογῶν, ὅτε ἡ Μαρία Κάρλοβνα ἐπανήλθεν ἔχουσα τὰς πηλοβατίδας ἀνά χεῖρας και τὸ πρόσωπον φρικτὴν ἐκφράζον. «Ὁ Βάνικας ἦτο χθὲς μεθυσμένος, ἀνεφώνησε, τὰ καλόσια εἶναι χαλασμένα!»

Τὸ ξυράφιον ἔπεσεν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Μύλλερ. «Νὰ ἀρῇ ὀργή! τὰ καλόσια ἐνὸς αὐλικοῦ συμβούλου! Τόσον ὠραῖα καλόσια!...» Καὶ ἤρπασεν αὐτὰ ἐκ τῆς χειρὸς τῆς γυναικὸς του. Ἀληθῶς τὸ πρᾶγμα ἦτο ἀδιόρθωτον· αἱ πηλοβατίδες ἦσαν εἰς κακὴν κατάστασιν· ἡ δεξιὰ ἦτο ἐσχισμένη κατὰ τὸ πλάγιον, τὴν δὲ ἀριστερὰν ἐκάλυπτε δυσώδης ὕλη.

Λύσσα κατέλαβε τὸν Μύλλερ «Βάνικα, ἀνέκραξε μετὰ κεραυνώδους φωνῆς, τί εἶν' αὐτό;...»

Εἰς τὴν θύραν ἐφάνη ἡ εὐχθὴς ἄμα και πονηρὰ φυσιογνωμία τοῦ Βάνικα, ὅστις μὲ νυσταλέους ὀφθαλμούς ἐστη ξένον ἀπαθῶς τὸ ἰνίον του.

— Τί εἶν' αὐτό; ἐπανέλαβεν ἀπειλητικῶς ὁ

υποδηματοποιός, δεικνύων τὰς πηλοβατίδας—Ἐύρω κ' ἐγώ;—Πῶς δὲν ζεύρεις; Ἐγὼ σ' ἐρωτῶ τί εἶν' αὐτό;—Και πῶς θὰ τὸ ζεύρω ἐγώ;

Ὁ Μύλλερ, ἐκτὸς ἑαυτοῦ ἐκ τῆς ὀργῆς, ἔτυψε τρεῖς διὰ τῶν πηλοβατίδων τὸν Βάνικαν κατὰ πρόσωπον. Ὁ Βάνικας ὠλόλυξεν, ὁ δὲ Μύλλερ ἔπραυνθη.

«Τέλος τί νὰ κάμω; ἐσκέφθη, δὲν πρέπει νὰ πετάξω τώρα τὰ καλόσια! Τοῦ αὐλικοῦ συμβούλου Θεοδωρέγκου νὰ τὰ δώσω δὲν γίνεται, ἐπειδὴ γνωρίζει ἀπ' αὐτά. Ὁ θὰ χαθοῦν ἄδικα... Κάποιου ὅμως πρέπει νὰ τὰ φορτώσω... Ἄ! εἶδες, ἕνας μουσικὸς ἦλθε ταῖς προάλλαις νὰ παραγγείλῃ καλόσια. Ἰσα ἴσα νὰ τὰ πάγω ἔς ἐκεῖνον; Ναί! μόνον πῶς αὐτοὶ οἱ μουσικοὶ... χρήματα ἀπ' αὐτοὺς μὴν περιμένῃς, τοὺς γνωρίζω. Ἄ!... ἀνέκραξεν αἰφνης, τύψας διὰ τοῦ δακτύλου τὸ μέτωπον, τὴν κυριακὴν εἶναι τὰ γενέθλια τῆς Μαρίας Κάρλοβνας.

Και περιτυλίξας τὰς πηλοβατίδας διὰ μαντηλίου, ἔλαβεν αὐτὰς ὑπὸ μάλης, φρέσας δὲ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὸν πῖλόν του στραβά, διότι μεταξὺ τῶν ὁμοτέχνων ἐφημίζετο ὡς φιλάρεσκος, ἐξῆλθε τῆς οἰκίας.

Ἀπὸ τὴν μικρὰν Μορσκάγιαν ὅπου διέμενον ὁ Μύλλερ ἐστράφη πρὸς τὴν Κυανῆν Γέφυραν και διευθυνθεὶς πρὸς τὴν Κολόμνην<sup>1</sup> ἔστη ἐνώπιον ὑψηλῆς οἰκίας ἀκαθάρτου ἐξωτερικοῦ, παρὰ τὴν πύλην τῆς ὁποίας ἐκάθητο θυρωρὸς παίζων ἐπὶ τριχορδου κιθάρας.

— Ἐδῶ κάθεται ὁ κ. Σούλτζ; ἠρώτησεν ὁ Μύλλερ· ὁ θυρωρὸς ἠένισε τὸν γερμανόν, εἶτα ἀποστρέψας τὸ πρόσωπον ἀπεκρίθη.— Δὲν ἔχομε τέτοιους.— Ὁ κ. Σούλτζ, μουσικὸς—εἶναι ἕνας γερμανός, μὰ μουζικάντες εἶναι, δὲν εἶναι, ποιὸς τοὺς ξέρει αὐτοὺς ὅλους τοὺς μουζικάντιδες! Ἀναίθῃτε ἐπάνω ἐπάνω. Ἄν εἶναι αὐτὸς πάει καλά, εἰ δὲ και μὴ, ζητήσετε ἀλλοῦ.»

Ὁ Μύλλερ ἀνέβη διὰ στενῆς κλίμακος και φθὰς ὑπ' αὐτὴν τῆς οἰκίας τὴν στέγην ἔστη ἐνώπιον θύρας ἐφ' ἧς ἦτο ἐπὶ χάρτου γεγραμμένη ἐπιγραφὴ «Karl Schultz musicus.» Ὁ Μύλλερ ἀνοίξας τὴν θύραν εἶδε νεανίαν ὠχρὸν ἔχοντα ὀφθαλμούς κοίλους· ἐκάθητο δὲ στηρίζων τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ ἀπλῆς ξυλίνης τραπέζης και κρατῶν δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν τὴν κεφαλὴν. Ἐπὶ τῆς τραπέζης ἔκειντο ἀναμιξ βιβλία και χειρόγραφα τετραδία μουσικῆς. Τὸ δωμάτιον ἦτο κενόν, ἐρημον, και μόνον εἰς τὴν γωνίαν ἀχρῖνά τινα καθίσματα ἐφαίνοντο σχηματίζοντα κλίνην. Οἱ τοῖχοι, λευκοὶ ἄλλοτε, ἠκολούθουν τὸ ἐπικλίνας τῆς στέγης. Ἄλλως τε, ἐν τῷ δωματίῳ ἐπεκράτει τὸ κενὸν και ὁ ζῶφος ἐκεῖ κάτκει ἡ πτωχεῖα ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ γυμνότητι. Ἡ ἀπροσδόκητος αὕτη εἰκὼν κατέπληξε τὸν Μύλλερ, και ἔστη ἀκίνητος παρὰ τὴν θύραν, μὴ

1. Πτωχὴ συνοικία ἐν Πετρούπολει.